

ГУМАНІТАРНА НЕОБХІДНІСТЬ КОНСТИТУЮВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

Бунь В. В.

*кандидат політичних наук, доцент кафедри теорії та історії політичної науки
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Конституюванню політології як окремої галузі політичних знань передували істотні зрушення в системі так званої антропологічної рефлексії. Предметом останньої традиційно були не лише проблеми світоглядно-психологічних станів людини, а й людської першооснови у світобудові загалом. Антропологічна методологія, або антропологічний підхід до суспільного буття, ґрунтується на пріоритетних цінностях людської індивідуальності, з урахуванням головних чинників – природних, соціальних чи космічних детермінацій.

Становленню політичної антропології як сфери сучасних наукових досліджень також передувала своєрідна «антропологізація» знань і культури загалом, що окреслила цивілізаційні межі країн і народів. Цей процес звернення до людини був спричинений низкою факторів. Соціокультурні підвалини цього процесу полягають насамперед у ліберально-індивідуалістичних традиціях, витоки котрих сягають первісного капіталізму, ранніх буржуазних революцій, протестантської етики. У центрі цих процесів, попри їхні зовні масові вияви, перебувала людська свобода – вища цінність і норма нового стилю життя. Йдеться про соціальну індивідуальність, що реалізує себе крізь призму свободи економічної, соціальної, духовної, зрештою, політичної. Це відкриття не було спонтанним і його не можна приписувати лише добі Відродження, хоча саме вона започаткувала процес «антропологічного повороту». Однак і античний ідеал естетичної гармонії духовного та тілесного, і римське приватне право, що захищало особисті інтереси людини, і середньовічна університетська освіта з її християнською схоластиком, що відточувала логічну вправність мислення, – все це складники грандіозного явища, котрим, врешті-решт, стало відкриття людської особистості як вищої цінності і виміру людського розвитку й історичного прогресу взагалі.

Появі політичної антропології передувало те, що антропологічні ідеї на світоглядному рівні вже тривалий період розвивалися у надрах філософських, теологічних, соціальних та культурних знань. Політична антропологія, стаючи своєрідною квінтесенцією інтелектуального поступу, лише загострила ці світоглядні уявлення та здебільшого елітарні концепції до рівня їхньої масової свідомості. Політична антропологія прагнула обґрунтувати закономірності становлення та функціонування влади у суспільстві завдяки політичній участі як особливої форми людського життя й діяльності, причому форми, що узгоджуються з характеристиками буття того чи іншого народу, його менталітетом, адже, крім політики, існують інші форми репрезентації влади у соціумі – мораль, право, традиції.

Філософською засадою переорієнтації політологічного дискурсу до антропологізації можна вважати зміну раціоналістичної парадигми, основою якої була гносеологічна ситуація в межах співвідношення «матерія-свідомість» на екзистенційну, ґрунтовану на співвідношенні «людина-світ». Необхідність такої переорієнтації свого часу обґрунтував Х. Ортега-і-Гасет: «Чистий розум повинен віддати свою владу життєвому розуму <...> Тема нашого часу і місія сьогоденних поколінь полягає в енергійних намаганнях упорядкувати світ з погляду життя людини» [1, с. 29].

Отже, гуманітарна необхідність конституювання політичної антропології в спеціальну галузь антропологічного знання впливає з принципу співіснування людини з навколишнім природним і соціальним середовищем. Вона забезпечує розуміння нероздільності розв'язання конкретних політологічних проблем від вивчення самого суб'єкта пізнання, умов його життя та діяльності. Це надзвичайно важливо насамперед у процесі створення спеціальних технологій організації політичного життя відповідних суб'єктів під час прийняття політичних рішень.

Список використаної літератури

1. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? / Сборник / Х. Ортега-и-Гассет; отв. Ред. М.А. Кисель. М.: Наука, 1991. 411 с.

ГЛИБОКА КРИЗА МОДЕРНУ: ОСВАЛЬД ШПЕНГЛЕР ТА ІДЕОЛОГІЯ НІМЕЦЬКОЇ «КОНСЕРВАТИВНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ»

Сухарина А. А.

*аспірант кафедри теорії та історії політичної науки
Львівського національного університету імені Івана Франка*

«Сутінки Європи» Освальда Шпенглера є продуктом свого часу. Книга, перший том якої був виданий у 1918 році, а другий у 1922 році, навряд чи могла бути написана в інший час чи в інших умовах. І, читаючи цю працю через століття, всю інформацію потрібно пропускати крізь сито сприйняття німецького інтелектуала початку 20 століття, яке очевидно було зовсім іншим ніж у будь-кого з нас.

Перша світова війна стала фактично кінцем ліберального образу поступального історичного прогресу, якому не має кінця. Якщо говорити літературними кальками, війна «похоронила модернізм в окопах». «В інтелектуальному полі особливо напружено кризу класичного модерну переживали країни, які через свою історичну специфіку були вимушені в прискореному темпі проходити крізь всі ступені модерну». [2, с. 52]

Європа, а особливо Німеччина, зіткнулась з серйозними проблемами ідентичності. Модерн, його проект та програма, все те, що дозволило Європі зробити науковий, технічний та культурний стрибок у розвитку, перестали сприйматись самоцінними, натомість підпавши під критику та інтелектуальний сумнів. Модерн в певний момент стає проблемою для самого себе та потребує переосмислення своїх базових постулат.

Для Німеччини початку ХХ століття процес модернізації був особливо складним. Кілька надзвичайно серйозних змінних впливали на уми людей, які не встигали адаптуватись до мінливого часу. Наростаюча науково-технічна революція, зміна культурних парадигм – все це втискувалось у непропорційно малі часові проміжки. Культурні матеріалістичного світогляду – це початок космополітичної цивілізації. І, відповідно, такі прибічники змін, як Маркс чи Дарвін, і є тими представниками кінця культури [3, с. 192].

Це все і стало тим викликом, з яким зустрілась консервативна частина Німеччини. Консерваторів завжди було вдосталь, так само, як інтелектуалів серед них. Вони, по суті, мали лише два шляхи для протидії модернізації. Перший – ставити їй перепони,